

تحلیلی بر سفر وزیر دفاع آمریکا به باکو و چشم انداز آتی منطقه

سرویس آذربایجان / خبرگزاری آران
افشار سلیمانی

خبرگزاری آران / سرویس آذربایجان : رابرت گیتس وزیر دفاع آمریکا عصر روز یکشنبه ۱۶ خرداد در چارچوب سفر آسیائی خود از سنگاپور برای دیداری ۲ روزه وارد باکو شد و با الهام علیف رئیس جمهور و صفر ابی اف وزیر دفاع آذربایجان دیدار و پیرامون مسائل مورد علاقه دو کشور گفتگو نمود وی از باکو عازم لندن خواهد شد. گیتس در دیدار با الهام علیف نامه بارک اوباما را به وی تسلیم نمود و از اظهار خوشوقتی اوباما از سفرش به باکو و ملاقات با الهام علیف در سال ۲۰۰۵ زمانی که سناتور بود سخن گفت. رئیس جمهور آذربایجان هم از نامه همتای آمریکائی خود قدردانی نمود. در مورد محتوای نامه رییس جمهوری آمریکا به الهام علی اف، خبری منتشر نشده است.

محور اصلی مذاکرات این مقام دفاعی آمریکا موضوع حمل و نقل تجهیزات پشتیبانی نیروهای آمریکایی مستقر در افغانستان، از طریق جمهوری آذربایجان بود.

گفتنی است آمریکا با ناامن دانستن مسیر پاکستان برای ارسال محموله های پشتیبانی نیروهای نظامی خود در افغانستان، در صدد است این محموله ها را از طریق دریای سیاه به گرجستان و سپس به وسیله قطار به آذربایجان و از طریق دریای خزر از آذربایجان به ترکمنستان و در نهایت از طریق جاده به افغانستان منتقل نماید.

یک هفته پیش از سفر گیتس به باکو سلسله ولاند دستیار معاون وزیر دفاع آمریکا در امور اروآسیا ضمن سفر به آذربایجان ، با وزیر دفاع جمهوری آذربایجان دیدار و در مورد اولویت های توسعه همکاری های نظامی میان آمریکا و جمهوری آذربایجان گفتگو نموده بود. وزیر دفاع آمریکا در دیدار با همتای آذری خود گفت در بازگشت به واشنگتن حساسیت و اهمیت فراوان موضوع قره باغ و تمامیت ارضی آذربایجان نزد مقامات آذربایجان را به بارک اوباما منعکس خواهد نمود. وی همچنین اظهار امیدواری کرد که ماده ۹۰۷ که تحریمهائی را توسط آمریکا بر آذربایجان تحمیل میکند در آینده لغو شود.

گیتس همچنین خبر از سفر قریب الوقوع هیلاری کلینتن وزیر امور خارجه آمریکا به باکو داد و سفر خود و دیگر مقامات کشورش به باکو را حاکی از اهمیت آذربایجان برای آمریکا دانست. او همچنین از آذربایجان مجددا بخاطر مشارکت نیروهای نظامی این کشور در ائتلاف مبارزه با تروریسم و حضور تعدادی از نظامیان آذربایجان در عراق و افغانستان قدردانی نمود.

وزیر دفاع آذربایجان نیز ضمن ابراز رضایت از همکاریهای دفاعی نظامی دو کشور از عدم حل مناقشه قره باغ گلایه نمود و بر توسعه همکاریهای نظامی دو کشور تاکید نمود.

خاطر نشان می شود که وزیر دفاع آذربایجان ماه گذشته میلادی دیداری از مسکو بعمل آورد و پیرامون مناسبات دفاعی دو کشور با همتای روس خود مذاکره نمود. همزمان با حضور رابرت گیتس در باکو، اکتای اسداف رئیس مجلس ملی آذربایجان به دعوت سرگئی میرونوف رئیس مجلس دومای این کشور در مسکو مشغول گفتگو با میزبان خود بود. در این مذاکرات نیز موضوع اصلی ضرورت حل بخران قره باغ بود. در همین حال وزیر خارجه آذربایجان تازه از سفر به ونیز ایتالیا و مذاکره با روسای گروه میسنک برگشته بود. دیدار این مقام آمریکائی از باکو در شرایطی صورت گرفته است که واشنگتن و ۵ کشور دیگر عضو گروه موسوم به ۵+۱ در صدد صدور قطعنامه جدید تحریم علیه ایران در شورای امنیت سازمان ملل هستند و با احتمال موضوع ایران و تحریم های احتمالی آتی از سوی وزیر دفاع آمریکا با مقامات آذربایجان مطرح شده است.

شایان ذکر است که برای نخستین بار از ابتدای مناسبات تهران باکو سفر وزیر دفاع ج.ا.ایران در پائیز ۱۳۸۳ صورت گرفت و در تابستان ۱۳۸۴ برای لاولین بار وزیر دفاع آذربایجان دیداری رسمی از تهران داشت و در این سفر موافقتنامه همکاریهای نظامی بین دو کشور از سوی وزرای دفاع با مضاء رسید و این اولین سند همکاریهای نظامی بود که از شروع روابط دو کشور امضا گردید. در این سند به عدم اجازه دو کشور به کشورهای ثالث بمنظور استفاده از اراضی شان علیه کشور مقابل تاکید شده است.

هرچند که آذربایجان پس از حادثه سپتامبر ۲۰۰۱ با ائتلاف علیه تروریسم برهبر آمریکا همکاری میکند و در انتقال تجهیزات و نفرات آمریکائی از طریق پایگاههای هوائی خود به این کشور مساعدت می کند ، اما تاکنون به درخواستهای نا مشروع آمریکا بر علیه منافع ایران پاسخ مثبت نداده (در قانون اساسی آذربایجان و گذاری پایگاه نظامی به کشورهای خارجی ممنوع است ، تنها پایگاه راداری قبله در این کشور که از زمان شوروی سابق برجای مانده بمدت ۲۵ سال به روسیه اجاره داده شده است. از این پایگاه روسها در دوره شوروی و زمان جنگ تحمیلی عراق علیه ایران به نفع عراقی ها استفاده می کردند و گفته می شود اطلاعات نظامی ایران و آرایش نیروهای نظامی ایران را به عراق و آمریکا منتقل میکردند ، دو سه سال پیش از این هم پوتین رئیس جمهور وقت روسیه به جورج بوش پسر پیشنهاد داد از این پایگاه مشترکا علیه ایران استفاده کنند و کارشناسان دو کشور چند نوبت با یکدیگر در این خصوص دیدار و مذاکره کردند) و از موضع تهران در قبال پرونده هسته ای ایران حمایت نموده است .

البته باید اضافه کنم که اصولا آمریکا علاقمند به تقویت بنیه دفاعی آذربایجان نیست و هرچند از تمامیت ارضی این کشور حمایت میکند و اخیرا نیز اعلام نمود انتخابات در قره باغ کوهستانی را برسمیت نمی شناسد ، اما عملا برای بازگرداندن اراضی اشغالی آذربایجان و بازگشت آزرگان آذری به سرزمین مادری خود اقدامی بعمل نیاورده است.

دیدار این مقام آمریکائی از باکو زمانی صورت گرفته است که در چند ماه گذشته برخی مقامات آذری در سطوح میانی و تعدادی از نمایندگان مجلس ملی این کشور و نمایندگان حزب حاکم آذربایجان نوین، از نحوه برخورد واشنگتن با آذربایجان بویژه در خصوص بحران قره باغ انتقادات و گلایه هائی نموده بودند.

لازم به ذکر است که آمریکا بیش از یک سال است که در باکو سفیر ندارد و اخیرا ائباما موتیو برایزا رئیس آمریکائی گروه مینسک سازمان امنیت و همکاری اروپا را (که از سال ۱۹۹۴ حل مناقشه قره اغ را پی گیری میکند اما موفقیتی حاصل نشده است) بعنوان سفیر این کشور در آذربایجان به سنا معرفی نموده است که تلویحا مورد استقبال مقامات آذربایجان قرار گرفته است.

الهام علیف پس از دیار با گیتس و در حالی این مقام آمریکائی در باکو حضور داشت، جهت دیداری رسمی عازم ترکیه شد و با عبدالله گل همتای ترک خود دیدار و در خصوص مسائل دوجانبه منطقه ای و بین المللی مذاکره نمود. وی همچنین با رجب طیب اردوغان نخست وزیر این کشور نیز دیدار خواهد کرد. محور اصلی این سفر امضای قرارداد انتقال گاز آذربایجان (وگاز نابوکو پس از سال ۲۰۱۴) به اروپا از طریق ترکیه می باشد. دو کشور چند ماه است که در خصوص میزان تعرفه ترانزیتی که ترکیه از آذربایجان خواهد گرفت مذاکره می کنند ولی تا کنون به دلیل نرخ بالای پیشنهادی ترکیه توافقی در این خصوص حاصل نشده است. در سفر ماه گذشته اردوغان به ترکیه که پس از امضای بیانیه سه جانبه تهران صورت گرفت این قرارداد با مضا نرسید و موقوف به ادامه مذاکره و امضای آن در سفر الهام علیف به ترکیه گردید. بنظر میرسد دو طرف در این خصوص به توافق رسیده اند و در این سفر قرارداد ترانزیت گاز آذربایجان ترکیه و اروپا امضا خواهد شد. چراکه اگر امر بر عدم امضا واقع می شد دیدار رئیس جمهور آذربایجان از ترکیه صورت نمی گرفت. موضوع دیگر مورد گفتگومیان الهام علیف و مقامات ترک حتما حل بحران قره باغ خواهد بود. بویژه آنکه این سفر در شرایطی صورت گرفت که باکو از حمایت اخیر آنکارا از تمامیت ارضی آذربایجان و منوط نمودن برقراری روابط خود با ایروان را به حل مناقشه قره باغ بر اساس حفظ تمامیت ارضی این کشور منوط نموده است. هرچند که اگر موضوع شناسائی با صلااح نسل کشی ارمنه در کمیته روابط خارجی مجلس نمایندگان آمریکا که با تلاش ایروان و لابی ارمنی آمریکا مطرح نمی شد، اسناد امضاشده توسط وزرای خارجه ترکیه و ارمنستان در سوئیس که با حضور متنی چند از مقامات اروپائی و وزرای خارجه آمریکا و روسیه امضا شده بود به سمت تصویب در مجالس دو کشور پیش می رفت و احتمالا گوشه هائی نیز از آنها باجرا در می آمد.

با نگرش به رفت و آمدهای اخیر مقامات روسی، آمریکائی و کشورهای قفقاز و تحولات حادث شده در آسیای مرکزی و حوزه اسلاو بویژه قرقیزستان و اوکراین بنظر می رسد واشنگتن و مسکو در خصوص اولویت دادن به همکاری و پرهیز حداکثری از رقابت در حوزه کشورهای مشترک المنافع به توافق ضمنی رسیده اند و از این طریق قصد دارند حوزه نفوذ خود را در منطقه افزایش دهند و هزینه های سیاست خارجی خود را بکاهند. استراتژی جدید امنیت ملی آمریکا و استراتژی جدید سیاست خارجی روسیه و امتیازات متقابلی که در منطقه و جهان به یکدیگر داده اند و شیوه تعامل اتحادیه اروپا و ناتو با روسیه حاکی از چنین رویکردی است. همسوئی روسیه با آمریکا و غرب در موضوع هسته ای ایران و اظهارات اخیر مقامات روسی در رابطه با ایران و مو ضع مدودف در سفر چند روز پیش خود به آلمان در حضور مرکل صدر اعظم این کشور مصداقی بر بروز چنین رویکردی است. در صورت تداوم این روند از این پس همسوئی و همکاری بیشتری میان آمریکا، اروپا و روسیه و تا حدودی چین در مسائل بین المللی بویژه در قبال ایران را شاهد خواهیم بود.

پایان پیام.